
ПРОБЛЕМИ ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ ТА ДИСКУРСУ

Отримано: 9 лютого 2020 року

Прорецензовано: 17 лютого 2020 року

Прийнято до друку: 20 лютого 2020 року

e-mail: Tanya.bortnyuk@gmail.com

marian87luk@gmail.com

mfedorets@ua.fm

DOI: 10.25264/2519-2558-2020-10(78)-52-57

Бляшевська А. В., Лук'янчук М. В., Федорець М. А. Формування іншомовної компетенції засобами проектної технології на заняттях курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у педагогічному коледжі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 10(78). С. 52–57.

УДК: 378.148.3.091:331.546:811(045)

Бляшевська Алла Василівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
Луцький педагогічний коледж,
Лук'янчук Мар'яна Василівна,
кандидат педагогічних наук,
Луцький педагогічний коледж,
Федорець Майя Анатоліївна,
викладач іноземних мов,
Луцький педагогічний коледж

ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗАСОБАМИ ПРОЕКТНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НА ЗАНЯТТЯХ КУРСУ «ІНОЗЕМНА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ» У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ

У статті розглядається проблема формування іншомовної компетентності студентів педагогічного коледжу засобом проектної технології у процесі викладання курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням», визначено дидактичні основи, запропоновано практичне вирішення проблеми шляхом виконання навчальних проектів. Детально проаналізовано сутність проектної технології, її основні завдання, функції, етапи організації її умови втілення в освітній процес, що забезпечують підвищення якості формування іншомовної компетенції. У статті представлено алгоритм впровадження проектів, запропоновано типологію та тематику навчальних проектів, які найбільш вдало підходять для імплементації на заняттях курсу «іноземна мова за професійним спрямуванням», з метою забезпечення умов для індивідуальної самореалізації студента, що передбачає проектування траєкторії особистісного та фахового розвитку.

Ключові слова: проектна технологія, етапи проекту, алгоритм виконання проекту, типологія проектів.

Alla V. Blashevska,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Assistant Professor, Lutsk Pedagogical College,
Mariana V. Lukianchuk,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Lutsk Pedagogical College,
Maiia A. Fedorets,
teacher of Foreign Languages,
Lutsk Pedagogical College

FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMPETENCE BY MEANS OF PROJECT TECHNOLOGY AT THE SESSIONS OF THE COURSE "FOREIGN LANGUAGE FOR PROFESSIONAL PURPOSES" IN PEDAGOGICAL COLLEGE

The article deals with the problem of the formation foreign language competence for students in pedagogical college by means of project technology in the process of teaching the course "Foreign language for professional purposes". It defines the didactic foundations and proposes the practical solutions of this problem through the implementation of educational projects of different types. The essence of the project technology, its main tasks, functions, stages of organization and conditions of its implementation in the educational process in pedagogical college, which provides the quality of the foreign language competence formation, are analyzed in detail. In the article the process of the project based learning implementation is presented, the typology and themes of the educational projects that are the most suitable ones for implementation in the course "Foreign language for professional purposes" are suggested, in order to provide the conditions for the individual students' self-realization, which involves the design of the trajectory of personal and professional development. Also it was set out the following tasks: to analyze the components of the project method, to substantiate scientific bases of project method implementation, to do conclusions about ways of its use in the process of training the foreign language communication in the process of the future teacher preparation.

Key words: *project technology, foreign language competence, project stages, project execution algorithm, project typology, form of educational project.*

Постановка проблеми. Проблема навчання професійної іноземної мови у педагогічному коледжі на сучасному етапі розвитку української методологічної науки визначається глобальним контекстом освіти та подальшої професійної придатності в цілому: мобільністю робочої сили, навчанням упродовж усього життя та сталим соціальним та економічним розвитком. Тому у педагогічному коледжі велика увага приділяється використанню інноваційних методів і технологій у процесі навчання іноземної мови в цілому, і в організації викладання курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» зокрема. Іноземна комунікативна компетентність, розвинута на високому рівні, є передумовою сталого навчання та професійного удосконалення впродовж життя (life-long learning) та визначає необхідність наближення якості іноземної освіти до європейських стандартів.

Покращення якості іноземної професійної підготовки педагогів продиктовано необхідністю розробки нових підходів до розвитку практичних навичок та вмінь, необхідних для майбутньої професійної діяльності, особливо іноземної компетентності. Одним із ефективних засобів для досягнення даної мети є проектна технологія, яка широко впроваджується у навчальний процес вищої школи, однак її можливості у формуванні іноземної професійної підготовки педагогів – студентів педагогічного вузу недостатньо висвітлені.

Аналіз процесу викладання англійської мови професійного спрямування у коледжах, проведений нами, вказує на проблеми, пов'язані з розробкою навчального плану і програми з одного боку і, з іншого боку, з вибором таких інноваційних методів і технологій, які принесуть найбільшу ефективність у процесі формування професійної іноземної комунікативної компетенції. На нашу думку, саме проектна технологія є найбільш ефективною у даній ситуації.

Метою статті є з'ясування дидактичних основи ефективності використання проектних технологій у формуванні іноземної професійної підготовки педагогів майбутнього вчителя початкової школи у процесі викладання курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням», що сприяє успішному проведенню занять, організації самостійної роботи студента, ефективному засвоєнню навчального матеріалу та можливості відтворити його практично.

Огляд останніх досліджень і публікацій з проблеми. Аналізуючи результати проведених досліджень можна стверджувати, що методика викладання іноземної мови за професійним спрямуванням була і залишається предметом інтересу багатьох дослідників, серед яких можна виділити Н. Ф. Бориско, В. Д. Борщовецьку, С. С. Коломієць, С. П. Кожушко, Е. В. Мірошниченко, О. Б. Тарнопольського, Т. Hutchinson, Н. Widdoswon та ін. Дослідники звертали увагу передусім на важливість вивчення іноземної мови з метою подальшого практичного використання у професійній діяльності.

Питання професійної іноземної освіти досліджувало багато зарубіжних і вітчизняних вчених, як свідчить аналіз педагогічної літератури. Серед них Г.Архіпова, Н. Гез, І. Зимня, С. Козак, Е. Кузьміна, А. Маркова, Д. Махотін, О. Пометун, О. Павленко, Н. Пруднікова, Н. Чернова, Ю. Фролов, А. Хуторської. Комунікативні компетентності вивчали: Н. Гез, І. Зимня, М. Пригодій, Ю. Федоренко, Д. Хаймс, Н. Чернова; іноземну комунікативну компетентність досліджували: Л. Біркун, Л. Брахман, С. Брумфіт, О. Волобуєва, Р. Джонсон, С. Козак, С. Мельник, Е. Пассов, М. Свейн, Д. Хаймс, Д. Шейлз.

У першооснов методу проектів були вчені: Джон Дьюї, Вільям Кілпатрік, Хелен Паркхерст, Сергій Шацький та інші). Проблеми організації навчання з використанням проектної технології розглядаються у працях В. Гузєєва, М. Гуревича, І. Лернера, Н. Матяш, Н. Пахомової, Є. Полат, О. Пехоти, І. Чечеля, С. Яшук та інших.

Формулювання завдання дослідження та матеріал дослідження. Метою поданої статті є продемонструвати ефективність використання проектної технології, як засобу підвищення рівня не лише іноземної компетенції, а й життєво-необхідних та професійних умінь у процесі викладання навчальної дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у педагогічному коледжі. Застосування даної технології дозволить викладачеві надати необхідних знань з дисципліни та продемонструє готовність застосовувати їх на практиці у професійній діяльності.

Метою курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» є формування лінгвістичної, комунікативної, діяльнісної іноземної компетентностей у професійній сфері, оволодіння іноземною мовою на рівні необхідному для використання англійської мови для професійних цілей, а саме: читати спеціалізовані літературні джерела, брати участь у дискусіях, проводити презентації або повідомляти ідеї в письмовій формі, удосконалювати види мовленнєвої діяльності (сприймання на слух, зорове сприйняття, писемна взаємодія, усна взаємодія (діалог), усне продукування (монолог), онлайн взаємодія, писемне продукування) на основі соціально політичних, публіцистичних та методичних текстів, ділової документації, а також навчальних аудіо- та відеоматеріалів у сфері майбутньої професійної діяльності. З метою доведення ефективності впровадження проектної технології нами було поставлено такі основні завдання: вивчення основ сучасної іноземної мови, необхідних для здійснення професійної діяльності; ознайомлення з міжкультурними іноземними особливостями; підвищення рівня лінгвістичної, комунікативної, діяльнісної професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Викладання дисципліни «іноземна мова за професійним спрямуванням» передбачає отримання майбутніми фахівцями іноземної комунікативної компетенції з метою повноцінного спілкування в межах педагогічної професійної діяльності з іншими представниками комунікативного процесу [4].

Поняття «компетентність» та «компетенція», які розглядалися низкою вчених, в певній мірі мають відношення до предмету нашого дослідження, зокрема: «мовна компетенція», «іноземна компетенція», «комунікативна компетенція», «мовленнєва компетенція», «іноземна комунікативна компетенція» та «іноземна професійно-комунікативна компетенція».

Ми проаналізували науково-методичну літературу, присвячену вищезазначеній проблемі, і дійшли висновку, що не існує чіткої різниці між поняттями «компетентність» і «компетенція». Проте науковці дотримуються думки, що «компетенція» – це універсальна мова опису результатів освіти на світовому рівні, єдині теоретичного знання і практичної діяльності, інтегроване поєднання знань, умінь, навичок, здібностей і особистісних якостей, що і продемонстровано у таб. 1.

Таблиця 1.

Поняття ІКК (іншомовної комунікативної компетентності)

Вчений	Поняття ІКК (іншомовної комунікативної компетентності)
І. А. Мегалова	– це сформованість практичних навичок усної та письмової мови, слухання, розуміння, читання; вміння застосовувати ці навички для вирішення комунікативних задач [7; 13].
С. В. Козак	– виділяє чотири структурних компонента “іншомовної комунікативної компетенції”: лінгвістична, соціокультурна, стратегічна, професійна [4; 10].
Н. О. Макоєд	– складна структура, компонентами якої є: лінгвістичний, паралінгвістичний, лінгвосоціокультурний, предметний, формально-логічний компоненти [5; 6].
О. П. Петрова	– мовна, мовленнєва, лінгвосоціокультурна та паралінгвістична [9; 7].
Д. Хаймс	– сукупність граматичної (правила мови), соціально-лінгвістичної (правила діалектної мови), дискурсивної (правила побудови змісту висловленого) і стратегічної (правила підтримки контакту зі співрозмовником) компетентностей.
Л. Брахман	– сукупність мовної, дискурсивної, розмовної, прагматичної, соціально-лінгвістичної, стратегічної, мисленнєвої складових.

Ми підтримуємо думки вчених, які розглядали ці поняття (Таб.1), але з огляду на вимоги, щодо навчання курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» у педагогічному коледжі ми будемо користуватись терміном, який пропонують О. П. Петрова, С. В. Козак та інші науковці, «іншомовна професійно-комунікативна компетенція» (ІПКК), що передбачає розвиток лінгвістичної, мовленнєвої, соціокультурної, країнознавчої, стратегічної, компенсаторної, навчальної, професійної складових.

Дослідженню проблеми використання проектної технології у процесі викладання «Іноземної мови за професійним спрямуванням», а також особливостям впровадження проектної педагогічної технології присвячено чимало наукових розвідок. Особливості використання проектної технології, її актуальність вивчали різні науковці, зокрема О. Г. Арванітопуло, М. Ю. Бухаркіна, Н. Ф. Коряковцева, М. В. Моїсеєва, Е. С. Полат та ін. У процесі навчання іноземній мові дану технологію почали особливо активно застосовувати наприкінці ХХ століття. Особливості використання її розглянуто в працях зарубіжних вчених: D. L. Fried-Booth, T. Hutchinson, S. Haines та ін. У дослідженнях О. І. Виготської, В. І. Войтка, Л. І. Савенкової, Н. Л. Сосницької розглянуто формування іншомовної компетенції вчителя саме в умовах особистісно-орієнтованого навчання. Buck Institute for Education спеціалізується саме на дослідженні впровадження проектного навчання і представляють на своєму сайті ґрунтовний аналіз з проблеми та надають практичні поради, щодо імплементації проектної технології. Дослідники вважають, що всі студенти повинні мати доступ до якісного навчання ґрунтованого на проектній основі (Project Based Learning) з метою поглибити свої знання і досягти успіху в коледжі, кар'єрі житті, адже це технологія, навчаючись за якою, студенти, досліджуючи реальні, цікаві та складні питання, отримують потрібні знання та уміння [13].

Науковці О. Г. Арванітопуло, І. І. Коновальчук та інші вважають, що процес впровадження проектної технології являє собою низку послідовних кроків: цілепокладання, структурування діяльності, самостійний пошук і вибір засобів проектування, рефлексія діяльності, аналіз і оцінка результату [1, 4].

Проектна технологія дедалі більше поширюється в системі професійної підготовки. Дослідження теоретичних і практичних аспектів методу проектів мали розвиток більше у вищій школі (А. Кіршова, М. Л. Пелагейченко, Н. О. Брюханова, М. В. Елькін, Є. Ю. Літвіновським). Причини цього явища, як вважають дослідники (Є. Полат, С. Гончаренко, Н. Пахомова, О. Онопрієнко, Л. Кондратова та ін.), виявляються не лише у сфері педагогіки, а й у соціальній сфері, зокрема: необхідність не стільки передавати обсяг певних знань, скільки навчити їх набувати знання самостійно, застосовувати їх для вирішення нових пізнавальних та практичних завдань; актуальність розвитку комунікативних навичок, умінь працювати в різних групах, виконувати соціальні ролі, вирішувати конфліктні ситуації; необхідність різноманітних людських контактів, поглядів на одну проблему, ознайомлення з різними культурами; значущість для діяльності людини вмінь застосовувати дослідницькі методи: добирати необхідну інформацію, аналізувати її з різних поглядів, висувати гіпотези, робити висновки тощо [4, с. 156].

У наукових працях як вітчизняних так і зарубіжних науковців широко представлена типологія проектів. Зокрема, у працях Євгенії Полат, де подано теоретична основа впровадження проектної технології, зазначається, що проекти можуть бути індивідуальними і груповими, локальними і телекомунікаційними, можуть поділятися за типом діяльності, яка домінує в проекті, за змістовим аспектом проекту тощо [8]. Щодо основних типів проектів при навчанні курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням», ми розділили їх на дві категорії: пошукові проекти, не пов'язаних з матеріалом підручника та дослідницькі проекти, розробка яких здійснюється паралельно з вивченням певної теми підручника.

У своїй розвідці ми спиралися на дослідження проектів, описані Діаною Фрід-Бус [4]. Авторка приділяє значну увагу підготовчому етапу і розділяє проектну роботу на підготовчі вправи, які готують до виконання проекту, і на роботу над самим проектом. Д. Фрід-Бус диференціює роботу учасників в проекті, виходячи з власних інтересів та індивідуальних потреб оволодіння тими або іншими видами мовленнєвої діяльності та рівня володіння іноземною мовою. Вона вважає, що варто визначити рівень студентів, чи володіють вони всіма мовленнєвими уміннями на достатньому рівні однаково добре. Для тих, що відстають в певному умінні, автор пропонує так звані "містки" або підготовчі вправи. Ми беремо її підхід за основу і пропонуємо використовувати підготовчі вправи під час організації самостійної роботи студента.

Дослідники Реймон Райб і Нурія Відал пропонують інший підхід, щодо вивчення іноземної мови з використанням проектної технології, а саме, три паралелі, що готують до виконання проекту [1]. Під паралелями автори пропонують певні вправи, що передують проекту, метою яких є не тільки знайомство з лексичним та граматичним матеріалом, але і поступове їх входження в середовище, а також розвиток умінь роботи з інформаційними джерелами.

Розвиток комунікативних здібностей в межах певних лексичних тем пропонує перша паралель, а також включає виконання конкретних іншомовних завдань. В свою чергу, друга паралель включає в процес навчання не тільки завдання в межах вивченого лексичного матеріалу, але і передбачає розвиток умінь пошуку, збору і обробки інформації, визначення шляхів представлення отриманого матеріалу. Таким чином, студенти абувають необхідних інтелектуальних, творчих і комунікативних умінь. Третя паралель передбачає завдання, аналогічні другій паралелі, але в ширшому аспекті. Вони включають як знання в межах вивчених мовних тем, так і інтеграцію знань з інших предметних і наукових галузей.

Проаналізувавши думки науковців ми дійшли висновку, що проектну технологію можна визначити як добре спланований процес, який складається з комплексу іншомовних вправ або завдань і передбачає значущу для студентів організовану, тривалу, самостійну, пошукову, дослідницьку діяльність. Запропоновані нами проекти виконуються у групах та індивідуально, на занятті та у позааудиторний час, з метою створення нового кінцевого продукту, а також забезпечують формування дослідницьких умінь; розвитку самостійного мислення; підвищення мотивації навчання та самонавчання; формування особистісних якостей студентів: відповідальності, взаєморозуміння, взаємоповаги; організації творчої діяльності студентів; структурування знань шляхом встановлення міжпредметних зв'язків; формування інформаційної культури (знання, уміння і навички використання інформації з різних джерел) [4].

Проаналізувавши думки вищезазначених авторів, ми дійшли висновку, що робота у проекті може тривати від кількох днів, тижнів до більш тривалого терміну, наприклад до місяця. Проте, наш досвід показує, що ефективність проекту, який продовжується більше місяця, значно зменшується. Щоб підняти значимість і результативність проекту, потрібно дотримуватися виконання кожного кроку як окремого завдання або розглядати його як самостійний окремий міні-проект.

Суть проектної технології у процесі професійної підготовки полягає у стимулюванні інтересу студентів до проблем, які стосуються майбутньої професійної діяльності, або є суспільно значущими на сучасному етапі. На III-IV курсах цікавою є сфера уявлень молоді людини про себе, своє майбутнє. Тому необхідно планувати проект зосереджуючись на таких проблемах як сенс життя, особливості професії вчителя, місце молоді людини у сучасному світі, цінності молоді XXI століття та інші.

Науковці М. Блур і М. Дж. Сент-Джон пропонують використовувати у процесі викладання іноземної мови три види освітніх проектів: груповий проект, в якому навчальне дослідження проводиться всією групою, а кожен студент вивчає певний аспект вибраної теми, міні-дослідження, що полягає в проведенні індивідуального соціологічного опитування з використанням анкетування та інтерв'ю, а також проект на основі роботи з літературою, що передбачає вибіркове зорове сприйняття з теми, яка цікавить студента, і підходить для індивідуальної роботи. [9] Всі ці проекти активно використовувалися нами на практичних заняттях з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням».

Впровадження нами проектної технології допомагає сформуванню у студентів умінь творчо мислити, самостійно знаходити шляхи вирішення проблеми, використовуючи для цієї мети знання з різних галузей наук, уміння прогнозувати результати і можливі наслідки різних варіантів рішення, уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, а також забезпечує міжпредметні зв'язки у процесі викладання даного курсу.

Виконання запропонованих нами проектів було завжди орієнтовано на самостійну позааудиторну навчальну діяльність – виконану студентами індивідуально, у парах, групах, протягом певного часу, припускало вирішення проблеми, використання сукупності, різноманітних методів, засобів навчання, необхідність інтеграції знань, умінь застосовувати знання з різних областей науки, технології, творчих областей. Результати виконаних проектів були, що називається, «відчутними» і використовувалися під час проходження практики в початковій школі, виконання курсової роботи тощо.

Відбір тематики та виду освітніх проектів у процесі вивчення різних дисциплін залежить від цілей викладача. Викладаючи курс «Іноземна мова за професійним спрямуванням» викладач може використовувати проектну технологію в рамках програмового матеріалу практично з будь-якої іншомовної теми, зважаючи на те, що відбір тематики проводиться з урахуванням практичної важливості проектної діяльності для студента.

Алгоритм виконання освітнього проекту з курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» представлено на рис 1.

Плануючи впровадження освітнього проекту, викладач повинен заздалегідь продумати ключові та тематичні проблемні питання, які відповідатимуть програмній темі, яку вивчають студенти, будуть доступними стосовно іншомовної складності, відповідатимуть запитам студентів і відобразать можливість обговорення, та пошук їх рішення. На підготовчому занятті потрібно забезпечити ефективне обговорення та вибір напрямків дослідження, плану роботи, критеріїв оцінювання, створення кінцевого продукту.

Беручи участь у проекті студенти вчаться співпрацювати в групі, шукати необхідні дані, читати не лише словесний матеріал, а й діаграми, графіки, таблиці; порівнювати, узагальнювати, аналізувати подану інформацію; планувати свою роботу, ставити чіткі цілі і досягати їх; шукати можливі шляхи вирішення визначених практичних проблем, презентувати результати своїх розвідок акцентуючи увагу не на формі, а на змісті власного усного і писемного висловлення, зважаючи на динамічній мірі на лінгвістичний і на змістовний аспекти. Проблемне ключове питання, відсутність повної необхідної інформації в поставленому завданні або тексті вимагає роботи з бібліографією, проведення опитування, збір даних, прогнозування, створення кінцевого продукту, а це життєво-необхідні професійні уміння для майбутнього вчителя. Адже майбутній вчитель іноземної мови повинен здійснювати такі функції (види діяльності): діагностичну; орієнтаційно-прогностичну; конструктивно-проектувальну; організаторську; інформаційно-пояснювальну; комунікативно-стимуляційну; аналітико-оцінну; дослідницько-творчу. Проектна технологія сприяє розвитку не лише іншомовних умінь, а й життєво необхідних умінь критично і творчо мислити, формує навички пошуку та обробки інформації. За рахунок проблемних ситуацій, текстів для зорового сприйняття і сприйняття на слух, ретельно відібраних викладачем для організації проекту, відбувається розширення лексичного та граматичного активного і пасивного мінімумів, розвиток умінь усного і писемного продукування та інтеракції.

Найбільш ефективними є міжпредметні інтернет-проекти, які найістотніше сприяють створенню іншомовного середовища, забезпечують потреби студентів у практичному використанні англійської мови у реальних ситуаціях, що є найбільш складною для методики навчання іноземної мови задачею.

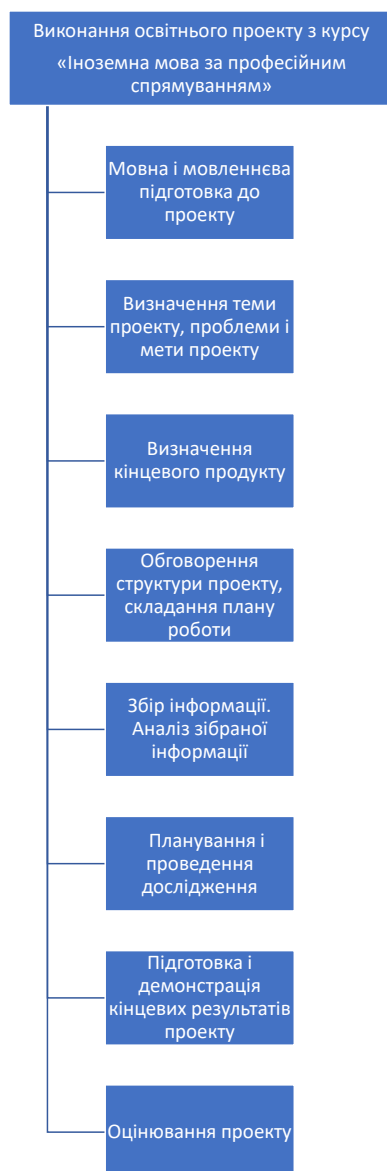

Рис 1. Алгоритм виконання освітнього проекту

Саме завдяки глобальній мережі Інтернет у процесі виконання проекту створюються належні умови для отримання, аналізу і оцінювання будь-якої необхідної студентам і викладачам іншомовної інформації. Викладачі мають можливість підібрати список літератури, скласти план роботи у проекті, розширити межі проекту та проконтролювати його виконання. Студент, у свою чергу, отримує на свою пошту проектне завдання, і може, з легкістю, знайти потрібний навчальний матеріал, провести аналіз статті, репортажу, інших джерел потрібної інформації з автентичних сайтів, упевнитись у достовірності отриманої інформації, вчасно представити звіт про виконання проекту, проконсультуватися з іншими колегами та викладачем у разі виникнення питань.

Висновки і перспективи подальших розвідок з даного напрямку. Вищесказане дає нам можливість відзначити важливість використання проектної технології з метою розвитку іншомовної компетентності, формування якої є одним з основних завдань вищої освіти. Отже, проектну технологію можна інтегрувати в освітній процес педагогічного коледжу для розвитку іншомовної компетенції студентів, як ефективну форму організації аудиторної та самостійної роботи на етапі підведення підсумків на практичному занятті та узагальнення вивченого іншомовного матеріалу в межах певної теми.

Література:

1. Арванітопуло Е. Г. Особливості навчання іноземної мови за проектною методикою. *Вісн. Київ. нац. лінгв. ун-ту. Сер. педагогіка та психологія*. 2002. Вип. 5. С. 230–236.
2. Вороніна Д. А. Зміст та структура іншомовної комунікативної компетентності сучасних фахівців. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2017. № 8. С. 17–20.
3. Карабін О. Й. Проектна діяльність майбутніх фахівців в контексті модернізації освіти. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Херсон, 2018. № 83, т. 2. С. 131–135.
4. Коновальчук І. І. Сутність та зміст проектувально-педагогічних умінь. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2003. № 11. Р. 46–50. ISSN 2076-6173.

5. Макоєд Н.О. Формування у майбутніх педагогів умінь перекладу фахових текстів із застосуванням комп'ютерних технологій. Автореф. дис.... канд. пед. наук. Одеса, 2002. С. 6–7.
6. Освітні технології: навч.-метод. посіб / за заг.ред. О. М. Пехоти. К.: А.С.К., 2002. 255 с.
7. Чепіль М. М. Педагогічні технології: Навч. посіб. К.: Академвидав, 2012. 224 с.
8. Метод проектов. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования : учеб. пособие для студ. пед. вузов и системы повыш. квалиф. пед. кадров / под ред. Е. С. Полат. М.: Издательский центр "Академия", 2002. 272 с.
9. Bloor M., St. John M.J. Project writing. The marriage of process and product. ELT Documents, 1988. 129 p.
10. Fried-Booth Diana L. Project Work (in Resource Books for Teachers) / Ed. By Alan Maley. Oxford, 1988. 292 p.
11. Hutchinson J. Project English. Oxford, 1988. 232 p.
12. Ribe R., Vidal N. Project Work. Step by Step. Oxford. Heinemann, 1993. 112 p.
13. PBLWorks <https://www.pblworks.org/>